

ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ КОЗЕНКО,

кандидат юридичних наук,
Національна академія Служби безпеки України (м. Київ),
науково-організаційний центр,
наукова лабораторія № 3;

 <https://orcid.org/0000-0001-7619-484X>,
e-mail: kozenko.lawyer@ukr.net

**КООРДИНАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ,
ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ СПРЯМОВУЄТЬСЯ МІНІСТЕРСТВОМ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ В МЕЖАХ ПОВНОВАЖЕНЬ**

Сьогодні Україна перебуває в постійному стані боротьби із загрозами гібридного характеру, особливо тероризму, які виникли внаслідок агресії російської федерації. Особливо уваги вимагає проблемне питання організації та протидії такому явищу, як терористичний акт, адже нездатність правильно застосувати організаційно-управлінські рішення ключовими органами державної влади, до компетенції яких належить виявлення та припинення цих злочинних актів, не дозволяє мінімізувати їх. Тому однозначно не виникає сумнівів, що ефективність протидії таким загрозам залежить від діяльності Міжвідомчої координаційної комісії Антитерористичного центру при Службі безпеки України, яка зі свого боку регулює проведення заходів щодо виявлення й усунення причин та умов учинення терористичних актів, інших злочинів, здійснюваних із терористичною метою, оскільки тактика боротьби із цим злочином формується, зокрема, з проведення певних заходів співробітниками Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій за вказівкою Міністра внутрішніх справ України. Кожен із цих органів є взаємозалежним у сфері виконання завдань у боротьбі з тероризмом, який останнім часом поширюється всією територією нашої держави та залишає сліди у вигляді зруйнованої інфраструктури й загибелі цивільного населення. Пріоритетну роль відіграють новітні ідеї з розроблення організаційно-управлінських заходів, зокрема спеціальних операцій чи заходів, спрямованих на швидке припинення терористичних актів. У статті досліджено прогалини в законодавстві та запропоновано розглянути можливість унесення змін до нього. Такі змін сприятимуть підвищенню рівня координації суб'єктів боротьби із тероризмом, які входять до складу Міжвідомчої координаційної комісії Антитерористичного центру при Службі безпеки України та діяльність яких спрямовується Міністром внутрішніх справ України, для покращення запобігання терористичній діяльності, її виявлення, припинення та мінімізації її наслідків. Правильно побудована модель може використовуватися в подальшому та продемонструвати високий і позитивний результат у протидії тероризму на території України.

Ключові слова: органи державної влади, боротьба з тероризмом, терористичний акт, Міжвідомча координаційна комісія Антитерористичного центру при Службі безпеки України, загальнодержавна система боротьби з тероризмом.

Оригінальна стаття

ВСТУП. На жаль, із розвитком нашого суспільства зростає кількість учинених терористичних актів на території України. Саме тому сьогодні силовим структурам необхідно підвищувати рівень взаємодії та виконання заходів із боротьби з тероризмом.

Створення ефективного законодавчого фундаменту для боротьби з тероризмом вимагає оновлення деяких нормативно-правових актів, які регулюють сферу координації та виконання завдань суб'єктами боротьби з тероризмом.

Насамперед привертає увагу функціонування Міжвідомчої координаційної комісії Антитерористичного центру при Службі безпеки України (далі – Комісія), адже вона створена спеціально для прийняття дієвих та швидких рішень, що неможливо без правильного розподілу організаційно-управлінських повноважень.

Отже, головна ціль нашого дослідження полягає в аналізі нормативно-правових актів України, а також розробленні пропозицій для законодавчого посилення координації деяких суб'єктів боротьби з тероризмом, які входять

до складу Комісії, а саме: Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій, діяльність яких спрямовується Міністром внутрішніх справ України.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою статті є визначення прогалин у законодавстві, яке регулює функціонування загальнодержавної системи боротьби з тероризмом в Україні, розроблення та внесення відповідних змін до Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України, затверджене Указом Президента України від 14 квітня 1999 р. № 379, для підвищення рівня антитерористичної безпеки в державі. Досягнення поставленої мети потребує вирішення таких завдань: здійснення аналізу законодавства України у сфері боротьби з тероризмом; вивчення досвіду зарубіжних країн у зазначеній сфері; дослідження можливостей унесення змін до нормативно-правових актів для покращення виконання завдань суб'єктами боротьби з тероризмом.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Проблематику питань діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом досліджували чимало науковців. Зокрема, Л. М. Сукмановська (2015) вивчала систему суб'єктів боротьби з тероризмом в Україні та роль підрозділів МВС України в ній. В. В. Крутов і В. М. Форноляк (2019) розглядали загальнодержавну систему боротьби з тероризмом, а також місце та роль її суб'єктів. В. В. Маліков (2017) присвятив своє дослідження визначенню суб'єктів запобігання та протидії терористичній діяльності. Праця С. С. Кудінова (2022) присвячена такому поняттю, як державний тероризм, визначення якого не міститься в міжнародному праві, хоча такий вид тероризму є доволі небезпечним, оскільки характерною ознакою, що відрізняє його від військових злочинів, є досягнення мети, яка полягає в залякуванні об'єкта терористичного нападу: ціла держава, будь-яка організація, група осіб або окрема особа. Проте досліджень, які б розглядали питання правового статусу та удосконалення повноважень МВС України у сфері боротьби з тероризмом і пропонували зміни, які в подальшому можна реалізувати на практиці, проведено не було.

Зарубіжні науковці також не припиняють досліджувати питання тероризму. Зокрема, П. Вілкінсон (1986) вивчав питання розмежування тероризму та війни, яке є актуальним і сьогодні, акцентував увагу на сутності, стратегії і тактиці тероризму. А. МакВілсон

(1992) розробляв питання тероризму в контексті загроз у Західній Європі та Північній Америці. Проте сьогодні необхідно зробити акцент на дослідженні поширення та боротьби з тероризмом у Східній Європі, до якої входить Україна, де прояви тероризму мають місце з 2014 р.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Порівняльний метод було використано при аналізі національного законодавства, яке регулює діяльність суб'єктів боротьби з тероризмом, та вивченні впливу цих суб'єктів на мінімізацію терористичних актів. Метод аналізу став у пригоді при висвітленні діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом в умовах сьогодення, а метод узагальнення допоміг сформулювати висновки дослідження, де запропоновано розробити проєкт змін до відповідного нормативно-правового акта.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. Сьогодення в Україні вимагає створення належної законодавчої бази, яка буде спрямована на боротьбу з тероризмом, тому що сучасний тероризм є дуже складним та багаторівневим явищем, а протидія йому вимагає вдосконалення законодавчої бази (Ємельянов, 2016).

Здійснення координації МВС України як суб'єктом боротьби з тероризмом у складі Комісії є основою для її функціонування та мінімізації терористичних актів.

У процесі антитерористичної діяльності органи державної влади, до компетенції яких належить боротьба з тероризмом, повинні спрямовувати свої сили на виконання завдань, поставлених перед ними, а також на правильну організацію антитерористичних заходів (Стукаліна, 2022).

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» до суб'єктів боротьби з тероризмом належать, зокрема, МВС України, Національна поліція України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій та ін. До участі в заходах, пов'язаних із попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності, за погодженням з керівниками відповідних державних органів у разі необхідності залучається також центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику¹.

¹ Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 № 638-IV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 17.06.2024).

До системи МВС України входять, зокрема, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національна гвардія України, які належать до суб'єктів боротьби з тероризмом.

Положенням про Міністерство внутрішніх справ України визначено, що воно є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади і забезпечує формування державної політики у сферах:

- забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;
- захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;
- цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності¹.

Крім того, МВС України бере участь у боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, корупцією та запобігає легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

На МВС України покладено організацію й забезпечення виявлення та знешкодження вибухонебезпечних предметів, пристроїв, що використовують у терористичних цілях; забезпечення в межах повноважень, передбачених законом, ефективного використання сил і засобів Національної гвардії України під час проведення антитерористичних операцій.

Таким чином, на рівні з Антитерористичним центром при Службі безпеки України (далі – АТЦ при СБУ) ключова роль у забезпеченні взаємодії задіяних для проведення антитерористичних операцій підрозділів Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій належить МВС України.

Для отримання та вдосконалення теоретичних і практичних навичок МВС України на постійній основі бере участь у командно-штабних і тактико-спеціальних навчаннях та тренуваннях, які проводяться координацій-

ними групами при регіональних органах Служби безпеки України та організуються штабом АТЦ при СБУ².

З метою дотримання норм Положення про оперативний штаб з управління антитерористичною операцією, яке затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2023 р. № 179-3, розроблено та ухвалено Інструкцію про порядок підготовки та проведення антитерористичної операції з метою покращення взаємодії органів державної влади під час підготовки та проведення антитерористичних операцій.

Зазначене свідчить, що нормативна база для проведення антитерористичних операцій в Україні є, проте існує необхідність удосконалення певних норм законодавства для покращення взаємодії деяких органів державної влади.

На суб'єктів боротьби з тероризмом покладається забезпечення постійної готовності до застосування за призначенням сил і засобів боротьби з тероризмом, які передбачено залучати для участі у проведенні антитерористичної операції. Це досягається, зокрема, підтриманням готовності до виконання завдань за призначенням сил і засобів суб'єктів боротьби з тероризмом, належним рівнем їхнього ресурсного та інформаційного забезпечення, своєчасним приведенням у готовність до виконання завдань за призначенням таких сил і засобів за відповідним рівнем терористичних загроз.

Відповідно до Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків вказана система складається з територіальної і функціональної підсистем, які діють постійно.

До територіальної підсистеми входять координаційні групи АТЦ при регіональних органах СБУ та їх штаби.

Суб'єкти територіальної підсистеми організують діяльність щодо запобігання терористичним актам, реагування на них, їх припинення та мінімізації їх наслідків.

До функціональної підсистеми входять структурні підрозділи суб'єктів боротьби з тероризмом та Комісія³.

¹ Положення про Міністерство внутрішніх справ України : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-p> (дата звернення: 17.06.2024).

² Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України : затв. Указом Президента України від 14.04.1999 № 379/99 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379/99> (дата звернення: 17.06.2024).

³ Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних

Управління функціональною підсистемою єдиної державної системи здійснюється суб'єктами боротьби з тероризмом у межах повноважень, а координація її діяльності – Комісією.

Антитерористичний центр при СБУ складається з Комісії та штабу, а також координаційних груп та їхніх штабів, які створюються при регіональних органах Служби безпеки України.

Аналогічна норма про склад АТЦ при СБУ закріплена у п. 7 Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України.

Пункт 10 вищезазначеного Положення передбачає, що Комісія:

- узгоджує концептуальні засади та проекти програм боротьби з тероризмом, рекомендації, спрямовані на вдосконалення загальнодержавної системи боротьби з тероризмом, підвищення ефективності заходів щодо виявлення й усунення причин та умов, які сприяють вчиненню терористичних актів та інших злочинів, здійснюваних з терористичною метою;

- забезпечує координацію діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом, узгоджує між міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади спільні плани запобігання терористичним проявам та їх припинення;

- узгоджує плани координаційних груп АТЦ при СБУ при регіональних органах Служби безпеки України щодо запобігання терористичним проявам та їх припинення, опрацьовує рекомендації про поєднання цих планів з планами Центру;

- розглядає пропозиції штабу АТЦ при СБУ про створення міжвідомчих тимчасових робочих, експертних груп тощо.

Комісія формується у складі керівника АТЦ при СБУ, його першого заступника та його заступників, заступників керівників суб'єктів боротьби з тероризмом, заступників керівників інших державних органів та органів місцевого самоврядування. Персональний склад Комісії, сформований за поданням керівництва суб'єктів боротьби з тероризмом та інших державних органів і органів місцевого самоврядування, затверджується керівником АТЦ при СБУ, про що невідкладно інформується Президент України.

актів та мінімізації їх наслідків : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 № 92 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-p> (дата звернення: 17.06.2024).

Проведений аналіз показав, що МВС України відіграє важливу роль у проведенні антитерористичних операцій. Тому необхідно врегулювати деякі положення нормативно-правових актів для виконання завдань із боротьби з тероризмом органами державної влади, діяльність яких координується Міністром внутрішніх справ України.

Пропонуємо розглянути можливість унесення змін до Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України, затверджене Указом Президента України від 14 квітня 1999 р. № 379, за допомогою яких посилити статус Міністра внутрішніх справ України у складі Комісії.

Розглянемо детально кожен із суб'єктів боротьби з тероризмом, що входять до системи МВС України й реалізують антитерористичні заходи, та роль, яку вони відіграють.

Національна поліція як суб'єкт боротьби з тероризмом у своїй діяльності виконує, порівняно з іншими суб'єктами, безліч завдань щодо охорони публічного порядку, забезпечення публічної безпеки та багато інших, але деякі аспекти проблематики діяльності цього органу, особливо в забезпеченні національної безпеки, вимагають додаткового нормативного закріплення (Братель, 2023).

Одним із ключових завдань Національної поліції, відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію», є охорона публічного порядку та безпеки. Поняття взаємодії чітко не прописується, однак у ч. 1 ст. 11 вказується, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. Так, у 2021 р. ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» було доповнено п. 34 (набув чинності з 1 січня 2022 р.), відповідно до якого Національна поліція здійснює у взаємодії зі Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями. Окрім того, у 2022 р. ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» було доповнено п. 44, згідно з яким Національна поліція організовує взаємодію правоохоронних та інших державних органів України з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом, Європейським

поліцейським офісом (Європолом), а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу¹.

Національна поліція, відповідно до Положення про Національну поліцію, є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, і який реалізує державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку².

Міністерство внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією організовує боротьбу з тероризмом шляхом забезпечення й підтримання громадської безпеки та охорони громадського порядку, участі у межах своїх повноважень у запобіганні правопорушенням терористичного спрямування, їх виявленні та припиненні, виконання інших завдань із боротьби з тероризмом, визначених законодавством.

В інших сферах своєї професійної діяльності Національна поліція розширює співробітництво з Європолом та діє як Національний контактний пункт між компетентними органами України та Європолом, здійснюючи представництво та забезпечуючи виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі, та виступає як Національне центральне бюро Інтерполу, здійснює збір біометричних даних осіб, відповідно до частин 42, 43, 45 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію».

Також Національна поліція вживає низку превентивних заходів, безпосередньо спрямованих на недопущення тероризму.

Розглядаючи правовий статус Національної гвардії України як суб'єкта боротьби з тероризмом, насамперед необхідно звернутися до Закону України «Про національну безпеку України», в якому зазначено, що Національна гвардія України «є військовим формуванням з правоохоронними функціями, призначеним

для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з іншими органами – із забезпечення державної безпеки й захисту державного кордону України, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань, організованих злочинних груп та організацій»³.

Національна гвардія України здійснює боротьбу з тероризмом шляхом попередження та припинення терористичної діяльності, зокрема під час здійснення нею захисту конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом, забезпечення громадської безпеки та охорони громадського порядку, забезпечення охорони органів державної влади та інших об'єктів, виконання інших завдань, визначених законодавством, вживає заходів щодо припинення діяльності терористичних організацій⁴.

Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ) також має важливе значення серед суб'єктів боротьби з тероризмом.

Відповідно до схеми організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади діяльність Адміністрації ДПСУ спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України⁵.

Однією з основних функцій ДПСУ є участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

Відповідно до визначених законодавством завдань на ДСПУ також покладається участь у межах своєї компетенції у взаємодії з органами Служби безпеки України, органами Національної поліції та іншими правоохоронними

³ Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 17.06.2024).

⁴ Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 17.06.2024).

⁵ Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 09.12.2010 № 1085/2010 // Президент України : офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/10852010-12181> (дата звернення: 17.06.2024).

¹ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 17.06.2024).

² Положення про Національну поліцію : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п> (дата звернення: 17.06.2024).

органами в боротьбі з тероризмом і виконанні інших покладених на них завдань¹.

Статтями 21-3, 21-4 Закону України «Про державну прикордонну службу України» військовослужбовці та працівники ДПСУ наділені правом застосовувати вогнепальну зброю, зброю кораблів, катерів та суден забезпечення Державної прикордонної служби України для проведення спеціальних операцій, пов'язаних зі знешкодженням озброєних осіб, ліквідацією незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» до кола суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, входить центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону.

Зазначене вказує на важливу роль ДПСУ в боротьбі з тероризмом.

Не менш важливим суб'єктом боротьби з тероризмом є Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС).

Створення ефективної безпекової системи можливе тільки з упровадженням високих стандартів управління, зокрема з використанням міжнародного досвіду, який передбачає досконалу взаємодію між органами при виконанні покладених на них завдань (Подскальна, 2017).

Відповідно до покладених на неї завдань ДСНС забезпечує здійснення заходів із мінімізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пов'язаних із технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності під час проведення антитерористичних операцій, а також проводить просвітницьку та освітню діяльність з метою підготовки населення до дій в умовах учинення терористичного акту.

Як уже зазначалося вище, на МВС України покладається організація й забезпечення виявлення та знешкодження вибухонебезпечних предметів, пристроїв, що використовують у терористичних цілях. Проте саме ДСНС через підрозділи Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту проводить заходи з розмінування (гуманітарного розмінування) та піротехнічні роботи, пов'язані зі знешкоджен-

ням вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після воєнних дій, сучасних боєприпасів та підірваних засобів (крім вибухових пристроїв, що використовуються в терористичних цілях), за винятком територій, на яких розміщені і постійно дислокуються військові частини, установи, військові заклади освіти, підприємства та організації Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів².

Як суб'єкт боротьби з тероризмом ДСНС зобов'язана реагувати на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці України, тому з метою напрацювання змін до чинного законодавства практика цивільного захисту населення вимагає перегляду.

Тероризм є однією з найбільших загроз не лише в Україні, а й в усьому світі. І ця проблема потребує вжиття невідкладних заходів та запровадження ефективної стратегії для його подолання.

Якщо розглядати рівень терористичних загроз, то теперішня ситуація в Україні є винятковою в межах Європейського Союзу.

Дослідивши форми реагування провідних держав світу на жакливі теракти, які сталися 11 вересня 2001 р. у Сполучених Штатах Америки, Велика Британія у невідкладному порядку переглянула законодавство щодо протидії тероризму в розрізі розширення функцій своїх спецслужб. У результаті уповноважені органи з боротьби з тероризмом отримали додаткові повноваження у протидії екстремістським угрупованням. Крім того, поліції було надано додаткові права здійснювати арешт і допитувати осіб за підозрою в їх причетності до тероризму. Також було розширено список організацій, діяльність яких на території Великої Британії стала забороненою, за рахунок включення до нього низки північно-ірландських та ісламістських угруповань (Брисковська, 2022).

Французька Республіка в жовтні 2001 р. розширила повноваження спеціальних служб, які займаються перевіркою сигналів про ймовірність учинення терористичних актів, а поліція Франції отримала право оглядати цивільні автомобілі та проводити особистий обшук цивільного населення без судового рішення, керуючись при цьому лише підозрою в їх причетності до тероризму. Окрім того, було

¹ Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 17.06.2024).

² Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1052 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п> (дата звернення: 17.06.2024).

уведено певні обмеження на права особи, а саме на свободу пересування та вибір місця проживання (Конопельський, 2019).

Маємо зауважити, що аналогічного розширення повноважень Національної поліції українським законодавством досі не передбачено.

У Нідерландах основним робочим органом у боротьбі з тероризмом є Керівний комітет з питань національної безпеки, який створено відповідно до наказу Міністра внутрішніх справ від 18 лютого 2010 р. № 85920. Основна функція цього органу – координація державної політики у сфері національної безпеки, а також врегулювання криз на національному рівні. До його складу входять керівники всіх міністерств і відомств, крім того, як радники залучаються представники бізнесу та громадського суспільства. Головою Комітету є Державний директор з питань безпеки Міністерства внутрішніх справ Нідерландів, а секретаріат комітету функціонує при Міністерстві внутрішніх справ (Резнікова, 2022).

Отже, існує практика здійснення координації відповідним органом внутрішніх справ.

Важливу роль у боротьбі з тероризмом в Ізраїлі відіграє поліція, функціями якої є боротьба зі злочинністю, управління громадською безпекою та її забезпечення. Зокрема, її основними функціями визначені:

- запобігання актам терору з боку ворожих організаційних угруповань шляхом патрулювання, перевірок, пошуків та інформування громадян з метою підвищення їх пильності;
- реагування на анонімні повідомлення громадян про підозрілі предмети, перевірка цих предметів і демонтаж вибухових пристроїв;
- порятунок й евакуація постраждалих від терористичних актів осіб, а також огляд місцевості в пошуках інших вибухових пристроїв, видалення сторонніх осіб із місця події, затримання підозрюваних;
- організація охорони при муніципалітетах, районних радах і в сільськогосподарському секторі;
- організація діяльності добровольців, цивільних патрульних загонів та їх розподіл на посади, пов'язані з охороною та забезпеченням безпеки у звичайних та екстремальних умовах;
- відповідальність за охорону навчальних закладів;
- охорона громадського порядку;
- встановлення обмежень і умов для відкриття підприємств, розважальних закладів, контроль над належним дотриманням цих обмежень та умов;

– проведення операцій із забезпечення безпеки та охорони громадського порядку під час заходів державного значення.

Отже, Національна поліція Ізраїлю виконує різнопланові функції, до яких належать не лише охорона громадського порядку, а й охоронна діяльність та протидія терористичним актам (Гусаров, 2015).

Щодо антитерористичних підрозділів Ізраїлю, то вони докладають зусиль для мінімізації діяльності терористичних угруповань або навіть їх повного знищення, здійснюють постійне стеження за терористичними лідерами, проводять моніторинг об'єктів можливих ударів, завдають ударів по військовій інфраструктурі терористичних угруповань у їхньому тилу. Основною функцією антитерористичних підрозділів є підрив терористичної ідеології, деморалізація терористів та їхніх прихильників (Тимошенко, 2023).

Отже, ізраїльський досвід у боротьбі з тероризмом можна розглядати як позитивний, адже невідворотність покарання незалежно від місця перебування терориста та часу вчинення терористичного акту, наявність висококваліфікованих антитерористичних спеціальних служб, повна підтримка населенням антитерористичної діяльності заслуговує на увагу відповідних органів та служб України.

ВИСНОВКИ. З огляду на те, що кількість терористичних актів на території нашої держави збільшується, необхідно розглянути можливість розроблення нової перспективної моделі загальнодержавної системи боротьби з тероризмом шляхом удосконалення правових основ та поглиблення заходів із протидії тероризму.

Міжвідомча координаційна комісія Антитерористичного центру при Службі безпеки України є невід'ємним та дієвим важелем для реалізації Антитерористичним центром функції з координації в загальнодержавній системі боротьби з тероризмом. Участь у засіданнях Комісії заступників керівників суб'єктів боротьби з тероризмом, заступників керівників інших державних органів та органів місцевого самоврядування дозволяє здійснювати оперативне опрацювання питання, приймати рішення і реалізовувати його. Зважаючи на це, для мінімізації терористичних загроз потрібно посилити спроможності управлінської ланки.

Аналіз чинної нормативно-правової бази свідчить про необхідність унесення змін до системи діяльності Національної поліції, Національної гвардії України, ДПСУ, ДСНС та їх координації у сфері боротьби з тероризмом.

Отже, пропонуємо абз. 2 п. 8 Положення про Антитерористичний центр та його

координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України, затвердженого Указом Президента України від 14 квітня 1999 р. № 379, викласти в такій редакції:

«Керівник Центру має першого заступника та заступника. Перший заступник призначається на посаду та звільняється з посади Головою Служби безпеки України за поданням керівника Центру. Заступник призначається на посаду та звільняється з посади Головою Служби безпеки України за поданням керівника Центру та погодженням Міністра внутрішніх справ України.

Перший заступник керівника Центру призначається з числа співробітників Служби безпе-

ки України. Перший заступник керівника Центру за посадою є начальником штабу Центру.

Заступник керівника Центру призначається з числа заступників Міністра внутрішніх справ України».

Запровадження таких змін посилить статус МВС України у Міжвідомчій координаційній комісії Антитерористичного центру при Службі безпеки України при прийнятті рішень, виконання яких є обов'язковим для органів, діяльність котрих спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України у сфері боротьби з тероризмом.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Братель С. Г. Національна поліція як суб'єкт забезпечення національної безпеки. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 267–270. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.1.46>.
2. Брисковська О. М. Роль поліції у протидії тероризму, зарубіжний досвід // Актуальні питання удосконалення загальнодержавної системи боротьби з тероризмом в умовах функціонування режиму воєнного стану : зб. матеріалів круглого столу (м. Київ, 31 серп. 2022 року) / Служба безпеки України, Антитерорист. центр при Службі безпеки України, Нац. акад. Служби безпеки України. Київ : Нац. акад. Служби безпеки України, 2022. С. 17–19.
3. Гусаров С. М. Досвід організації роботи поліції Ізраїлю та можливості його застосування в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3 (70). С. 11–21.
4. Ємельянов В. П. Антитерористичне законодавство: поняття, система, шляхи вдосконалення : монографія. Харків : Право, 2016. 88 с.
5. Конопельський В. Я. До питання про зарубіжний досвід організації протидії міжнародному тероризму. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 70–73. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.3-17>.
6. Крутов В. В., Форноляк В. М. Система суб'єктів боротьби з тероризмом, їх адміністративно-правовий статус. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2019. № 2 (26). С. 56–64.
7. Кудінов С. С. Державний тероризм – визначення та характеристика. *Інформація і право*. 2022. № 2 (41). С. 78–84. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.2\(41\).270367](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.2(41).270367).
8. Маліков В. В. Поняття та види суб'єктів запобігання та протидії терористичній діяльності в Україні: адміністративно-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2017. Вип. 43, т. 4. С. 241–244.
9. Подскальна О. А. Розвиток наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. Серія: Державне управління*. 2017. № 4. С. 20–27.
10. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 456 с.
11. Стукаліна О. В. Пріоритетні напрями вдосконалення антитерористичної діяльності України в умовах європейської інтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, ч. 3. С. 56–61. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.3.10>.
12. Сукмановська Л. М. Система суб'єктів боротьби з тероризмом в Україні та їх місце в ній підрозділів ОВС. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 2. С. 158–161. URL: https://www.lsej.org.ua/2_2015/45.pdf (дата звернення: 17.06.2024).
13. Тимошенко І. Т. Досвід протидії тероризму в Ізраїлі // Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри : зб. тез доп. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 12 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінолог. асоц. України, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2023. С. 217–219.
14. MacWillson A. C. Hostage Taking Terrorism. Incident-Response Strategy. London : Macmillan, 1992. 263 p.
15. Wilkinson P. Trends in international terrorism and the American response. London ; New York : Routledge & Kegan Paul, 1986. 230 p.

Надійшла до редакції: 20.06.2024

Прийнята до опублікування: 17.09.2024

REFERENCES

1. Bratel, S. H. (2023). National Police as an entity of ensuring national security. *South Ukrainian Law Journal*, 1, 267–270. <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.1.46>.
2. Bryskovska, O. M. (2022). *The role of the police in countering terrorism, foreign experience* [Conference presentation abstract]. Topical issues of improving the national system of combating terrorism in the conditions of martial law, Kyiv, Ukraine.
3. Emelianov, V. P. (2016). *Anti-terrorist legislation concept, system, ways of improvement*. Right.
4. Gusarov, S. M. (2015). Experience of police activity in Israel and the possibilities to implement in Ukraine. *Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*, 3(70), 11–21.
5. Konopelskyi, V. Ya. (2019). On the issue of foreign experience in organising counteraction to international terrorism. *South Ukrainian Law Journal*, 3, 70–73. <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.3-17>.
6. Krutov, V. V., & Fornoliak, V. M. (2019). System of subjects of the fight against terrorism, their administrative and legal status. *Information Security of the Person, Society and State*, 2(26), 56–64.
7. Kudinov, S. S. (2022). State terrorism – definition and characteristics. *Information and Law*, 2(41), 78–84. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.2\(41\).270367](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.2(41).270367).
8. MacWillson, A. C. (1992). *Hostage Taking Terrorism. Incident-Response Strategy*. Macmillan.
9. Malikov, V. V. (2017). Concept and nature of subjects of prevention and counteraction of third party activities in Ukraine: administrative and legal aspects. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*, 43(4), 241–244.
10. Podskalna, O. A. (2017). Development of scientific thought as to organization of civil defence as an intergral part of the national security concept of the state. *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 4, 20–27.
11. Reznikova, O. O. (2022). *National resilience in a changing security environment*. NISD.
12. Stukalina, O. V. (2022). Priority directions for improving Ukraine's anti-terrorist activities in the context of European integration. *South Ukrainian Law Journal*, 4(3), 56–61. <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.3.10>.
13. Sukmanovska, L. M. (2015). The system of subjects of the fight against terrorism in Ukraine and their place in it of the internal affairs units. *Juridical Scientific and Electronic Journal*, 2, 158–161. https://www.lsej.org.ua/2_2015/45.pdf.
14. Tymoshenko, I. T. (2023). *Experience of countering terrorism in Israel* [Conference presentation abstract]. Crime and countermeasures in wartime: global, regional and national dimensions, Vinnytsia, Ukraine.
15. Wilkinson, P. (1986). *Trends in international terrorism and the American response*. Routledge & Kegan Paul.

Received the editorial office: 20 June 2024

Accepted for publication: 17 September 2024

OLEKSANDR OLEKSANDROVYCH KOZENKO,

Candidate of Law,

National Academy of the Security Service of Ukraine (Kyiv),

Scientific and Organizational Centre

Scientific Laboratory No. 3;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7619-484X>,

e-mail: kozenko.lawyer@ukr.net

COORDINATION OF COUNTER-TERRORISM ACTORS, WHOSE ACTIVITIES ARE DIRECTED BY THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE WITHIN ITS POWERS

Currently, Ukraine has been constantly struggling with hybrid threats, especially terrorism, which arose as a result of the Russian Federation's aggression. The problematic issue of organising and counteracting such a phenomenon as a terrorist act requires special attention, as the inability of key public authorities responsible for detecting and suppressing these criminal acts to apply organisational and managerial decisions correctly does not allow minimising them. Therefore, there is no doubt that the effectiveness of countering such threats depends on the activities of the Interagency Coordination Commission of the Anti-Terrorist Centre of the Security Service of Ukraine, which, for its part, regulates the conduct of measures to identify and eliminate the causes and conditions of terrorist acts and other crimes committed for terrorist purposes, since the tactics of combating this crime are formed, in particular, by conducting certain activities by officers of the National Police of Ukraine, the National Guard of Ukraine, the

State Border Guard Service of Ukraine, and the State Border Guard Service of Ukraine. These bodies are interdependent in fulfilling their tasks in the fight against terrorism, which has recently been spreading across the entire territory of our country and leaving traces in the form of destroyed infrastructure and civilian deaths. The latest ideas on the development of organisational and managerial measures, including special operations or measures aimed at the rapid termination of terrorist acts, play a priority role. The article examines the gaps in the legislation and proposes to consider amending it. Such amendments will help to increase the level of coordination of counter-terrorism actors, which are part of the Interagency Coordination Commission of the Anti-Terrorist Centre under the Security Service of Ukraine and whose activities are directed by the Minister of Internal Affairs of Ukraine, in order to improve the prevention of terrorist activities, their detection, suppression and minimisation of their consequences. A properly constructed model can be used in the future and demonstrate a high and positive result in countering terrorism in Ukraine.

Key words: *public authorities, counter-terrorism, terrorist act, Interagency Coordination Commission of the Anti-Terrorist Centre at the Security Service of Ukraine, national system of counter-terrorism.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Козенко О. О. Координація суб'єктів боротьби з тероризмом, діяльність яких спрямовується Міністерством внутрішніх справ України в межах повноважень. *Право і безпека*. 2024. № 3 (94). С. 116–125. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.3.11>.

Citation (APA): Kozenko, O. O. (2024). Coordination of counter-terrorism actors, whose activities are directed by the Ministry of Internal Affairs of Ukraine within its powers. *Law and Safety*, 3(94), 116–125. <https://doi.org/10.32631/pb.2024.3.11>.